

A történelemtanítás céljai, funkciói, módszerei

Kaposi József

A célrendszer összetevői

- **A társadalom értékei és normái** (demokrácia, humanizmus, európai és nemzeti identitás, stb.)
- **A történettudomány**, amely a tanítás számára fontos ismereteket, fogalmakat, kategóriákat ad
- **A tanuló életvilágához és tanulási érdekeihez való alkalmazkodás** (ez a legfontosabb a történelmi múlt megértéséhez)

Általános célok

- **A történelmet megismerni**
(kultúráközvetítő funkció)
- **A történelmet értelmezni**
(értékközvetítő funkció)
- **A történelem segítségével orientálódni**
(szocializációs és perszonifikációs funkció)
- **A narratív kompetencia kialakítása**

Narratív kompetencia

Annak a képességnek birtoklását jelenti, hogy az

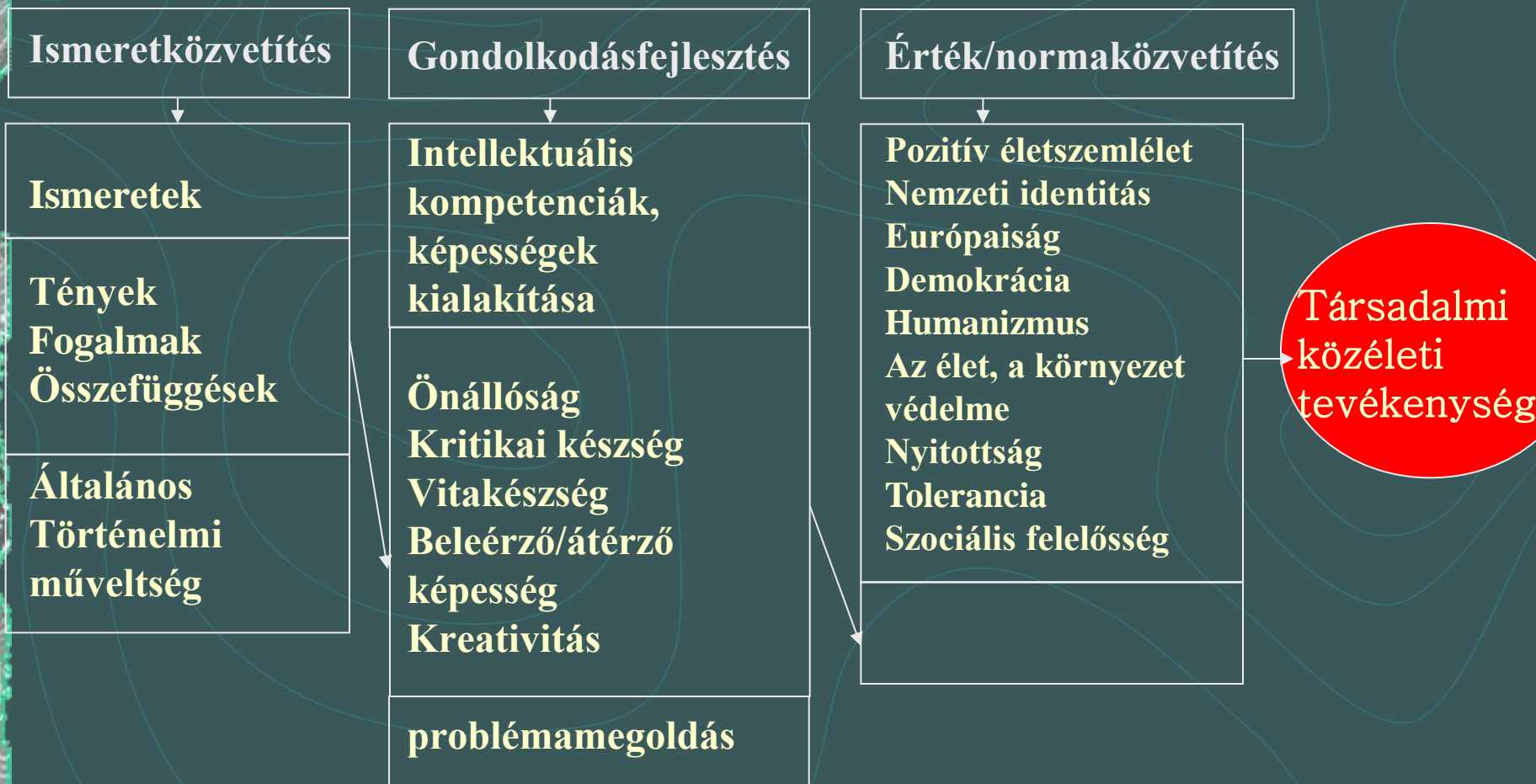
- ember az idők folyamán szerzett tapasztalatait értelmezni, rendezni tudja,
- e tapasztalatok a saját életvitelében orientációs bázist jelentenek,
- ezáltal személyisége gazdagodik,
- történeti identitása kialakul,
- kommunikációs képessége erősödik.

A történeti tanulás tanulása

- annak a képességnek a birtoklását jelenti, hogy a tanuló a múlt-jelen-jövő hármás dimenziójában tudjon gondolkodni,
- hogy életkori sajátosságainak és fejlettségi szintjének megfelelően ismerje és tudja alkalmazni a történettudomány vizsgálati eljárásainak legfontosabb alkotóelemeit

A történelemtanítás általános feladatai

A történelemtanítás konkrét céljai

- A történelmi műveltség elsajátítása, amely alapja a szűkebb, illetve tágabb közösség kölcsönös megértésének (nemzeti, európai identitástudat).
- A történelmi folyamatok megértése, mely megalapozza a történelmi tudat kialakulását.
- Annak belátása, hogy a múlt, jelen, jövő egymással szorosan összefügg.
- A történelmi múlttal való találkozás a tanulók személyes élménye legyen.

A történelemtanítás funkciói I.

- A. A műveltség forrása: egy adott közösség kommunikációs bázisa, közös nyelve (nemcsak tények, hanem fogalmak és struktúrák ismerete is).
- B. Az élet tanítómestere: nehéz megfogalmazni mire tanít a történelem (részigazságok, szubjektivizmus)

A történelemtanítás funkciói II.

- C. A kétkedés iskolája: a dolgok, események, tények másnak mutatkoznak, ha más szempontból nézzük őket (a valóság mindig bonyolultabb, mint a róla szóló kijelentések).
- D. A problémamegoldás iskolája: a gondolkodó ember hipotéziseket állít fel, és elveti vagy finomítja őket (lehetőség a gondolkodásra).
- E. A megismerés iskolája: a tények sem biztosak, így elsősorban azt érdemes megtanítani, hogyan kell bánni az információkkal.

A korszerű történelemtanítás jellemzői

- A fejlesztendő kompetenciák (kéességek) állnak a középpontjában.
- Kiemelt helye van a forrásokkal való sokirányú foglalkozásoknak.
- Alapvetően a tanulói tevékenységekre épít.
- Probléma- és feladatcentrikus.
- Nyitottságot és kreativitást feltételez.

A kompetencia fogalma

„[...] ha egy „szóval akarnánk visszaadni, erre talán a cselekvőképesség lenne a legalkalmasabb. Ha bővebben körül kell írunk, [...] az a képességünk és hajlandóságunk, hogy a bennünk lévő tudást (ismereteket, készségeket és attitűdbeli jellemzőket) sikeres problémamegoldó cselekvéssé alakítsuk.

[...] olyan cselekvőképességgel kell ellátnunk a jövő nemzedékét, melynek eredményeként a feladatok nem „egy előre rögzített listáját tudja végrehajtani, [...] hanem az előre nem látható cselekvések végtelen sorának megtételéhez szükséges képességekkel rendelkeznek.” *(Halász Gábor)*

Legfontosabb kompetencia a tanulás megtanulása.

Kompetenciák a történelmi tanulásban

- Az ismeretszerzési és feldolgozási képességek kialakítása.
- A kritikai gondolkodás elsajátítása.
- A térben-, időben való tájékozódás fejlesztése.
- A szóbeli, írásbeli és digitális kommunikációs készségek fejlesztése.

Összefoglalás

- A korszerű történelemtanítás célja, hogy
- a történelem tanulható és tanítható legyen,
 - a társadalom számára releváns,
 - a tanulási folyamathoz illeszkedő,
 - tartalmilag konkretizálható legyen.

„A történelem oktatásának ugyanis nemcsak az a célja, hogy megmagyarázza a világot, hanem hogy fogódzót adjon az egyénnek és a csoportoknak arra, hogy megtalálják helyüket e világban.”

Rüsen